

Vossentellingen Zeeland 2020-2021

 nederlandse

Jagers
vereniging

Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging 2021
Afdeling ecologie,

Inleiding

Sinds de vestiging van de vos (*Vulpes Vulpes*) in Zeeuws Vlaanderen is de ontwikkeling de vossenstand jaarlijks gevolgd en in kaart gebracht. Vossen worden daarom al vanaf 2010 gemonitord door middel van gestandaardiseerde telling die conform een protocol plaatsvinden. De provincie verleent ontheffing om dit na zonsondergang te mogen doen. Van deze inventarisatie wordt jaarlijks een verslag gemaakt.

Negatieve effecten van predatoren

Zijn kust-, akker- en weidevogels sinds de komst van de vos in Zeeland in aantallen achteruit gegaan? Uit onderzoek in binnen en buitenland blijkt dat er een verband is tussen de aantallen predatoren en nestsucces^{1,2}. Hierbij blijkt de vos een vaak voorkomende predator. Het is echter lastig de exacte invloed van de vos op het nestsucces te bepalen. Dit komt onder andere doordat de vossen een verborgen leefwijze hebben maar ook omdat omstandigheden overal anders zijn.

Omstandigheden zoals de biotoop, beschikbare prooidieren en aanwezigheid van andere predatoren dan vossen. Daarnaast zijn er provinciale verschillen in de mogelijkheden voor predatorenbeheer. Uit onderzoek is gebleken dat er een groot aantal soorten predator is die eieren dan wel kuikens van weidevogels kunnen eten³. Het aandeel van de vos is dus moeilijk afzonderlijk te beoordelen en kan per deelgebied verschillen.

Naast predatie door o.a. vossen lijkt er ook geen natuurlijke predatie te zijn door de aanwezigheid van verwilderde katten⁴. In de Zeeuwse situatie kan met name het aandeel van de predatie door verwilderde katten een significante relatie sterk vertroebelen⁵.

De achteruitgang van bepaalde kenmerkende Zeeuwse vogelsoorten ligt boven het landelijk gemiddelde en is zorgwekkend^{6,7}. Zeker als we erbij betrekken dat we met de ontwikkeling van de vossenstand, zonder dat we daarin resolute ingrijpen, de grootste groei nog moeten meemaken⁸. Onlangs zijn er twee rapporten gepubliceerd waar de invloed toename van predatie, mede door de vos, goed zichtbaar wordt.

Effecten op kustvogels

In het rapport *Broedsucces Kustvogels* wordt geregeld verwezen naar predatie als oorzaak van de achteruitgang van kwetsbare doelsoorten zoals de Kluut en Kokmeeuw⁶. De komst van de vos wordt hierbij met regelmaat vermeld. De vos kan naast predatie van een nest er ook voor zorgen dat vogels het nest verlaten door verstoring. Een goed voorbeeld hiervan is het volgende citaat over Natura 2000 gebied de Haringvreter:

“Het is duidelijk dat de vos een hoge tol eist in het Veerse Meer. Nadat de grote meeuwenkolonie op de Middelpaten al door de komst van de vos verdween, dreigt nu ook de enige andere kolonie verlaten te worden. Het instandhoudingsdoel voor de kleine mantelmeeuw (590 paar in het Veerse Meer) wordt hierdoor niet meer gehaald.” (aldus rapport Broedsucces kustvogels, Delta milieuprojecten 2019)

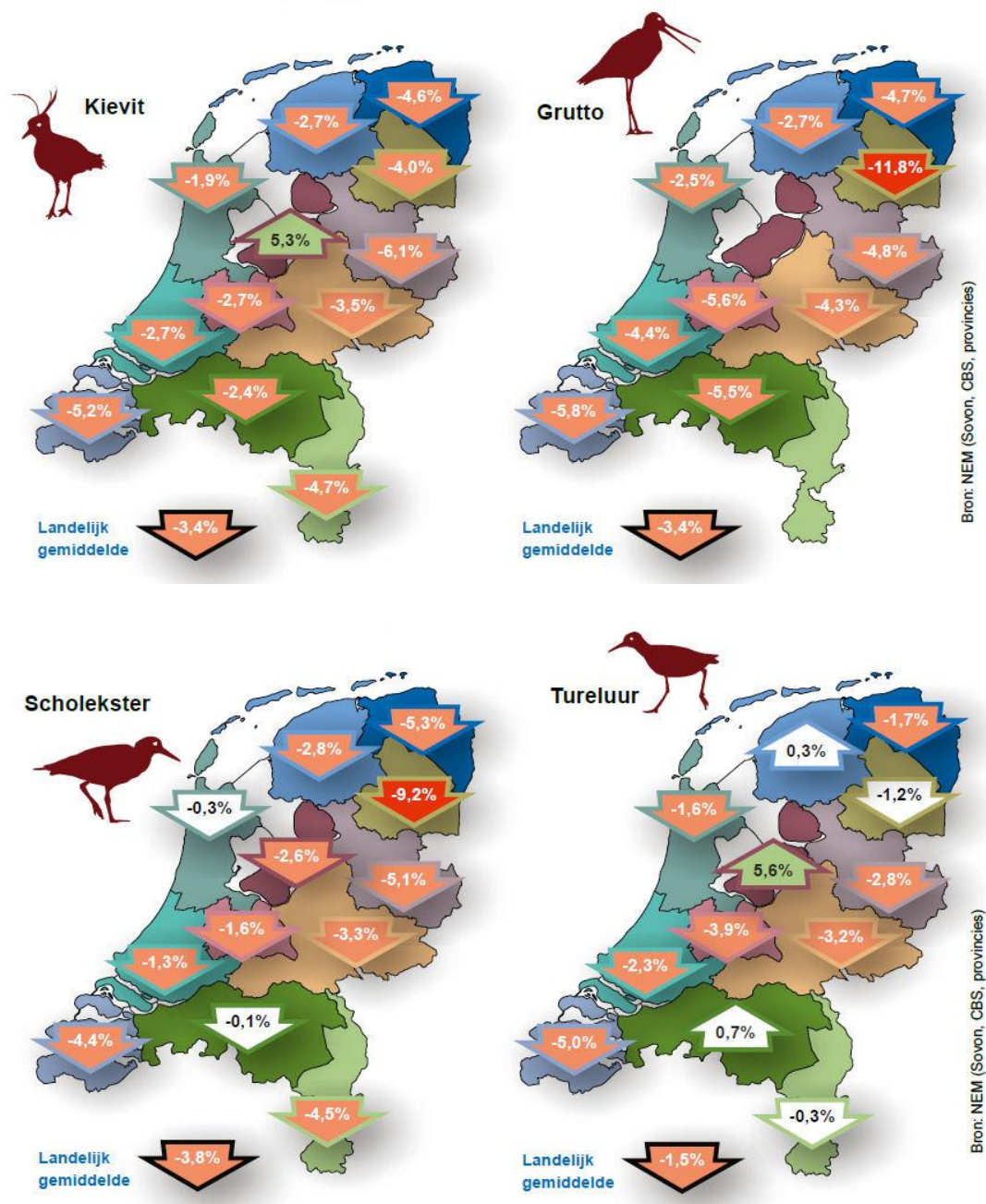
Hieruit blijkt ook dat het creëren van eilandjes, welke vaak als beheermaatregel wordt voorgesteld, niet voldoende is om populaties tegen de vos te beschermen. Aanvullend duurzaam beheer van vossen wordt in dergelijke situaties vaak achterwege gelaten.

Effecten op weidevogels

Ook in de Boerenlandvogelbalans 2020, kunnen we constateren dat kenmerkende Zeeuwse soorten het niet goed doen⁷. In de periode tussen 2008 en 2019 zijn de Grutto, Kievit, Tureluur en Scholekster meer afgenomen in Zeeland dan landelijk gemiddeld (figuur 1). Vaste gesteld kan worden dat de meeste omstandigheden elders in het land, verantwoordelijk voor de achteruitgang van soorten, niet bepaald anders zullen zijn dan in Zeeland. Zeeland onderscheidt zich echter op één

puntechter wel en dat is de komst en ontwikkeling van vossenpopulatie. Sinds de vestiging van vossen in Zeeland verspreidt deze soort zich snel over Zeeland. De aantallen nemen hard toe en waarschijnlijk staan we aan het begin van een grote toename.

Figuur 1: : Jaarlijkse populatieverandering (2008-2019) ⁷

Keuzes

In onze eerdere vossentelrapporten is aangegeven dat wanneer we de mooiste, kust-, weide- en akkervogel provincie van ons land willen blijven, er keuzes noodzakelijk zijn. Politieke keuzes waarbij de geit en de kool gespaard worden werken in de natuur niet. Het vergt politiek moed om in het kader van biodiversiteit te kiezen voor een specifieke Zeeuwse vorm van beheer. Afwijkend van hoe andere provincies deze problematiek te lijf gaan. Durf in Zeeland te kiezen voor een optimaal beheer dat is gericht op het minimaliseren van de invloed van deze grote predator ten voordelen van weide-, akker en kustvogels (voorkom daarnaast ook predatie door verwilderde katten).

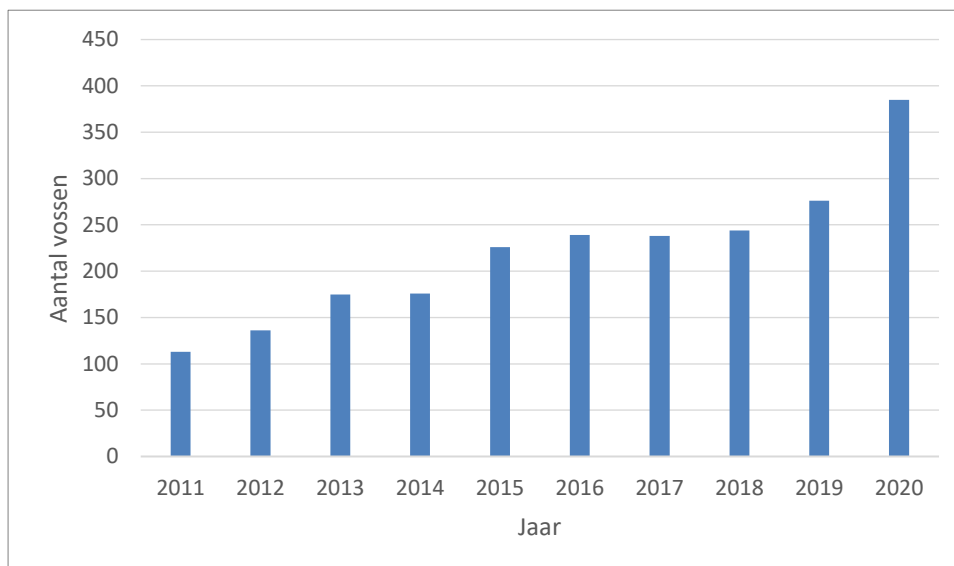
Huidige situatie

De Zeeuwse politiek heeft in 2018 een besluit genomen om het vossenbeheer ruimhartiger en eenvoudiger te maken. Het is jammer dat bij het opstellen van deze nota, daar ondanks de inspanningen van de Faunabeheereenheid door het opstellen van een vossenbeheerplan, er door de provincie nog steeds geen inhoud aan is gegeven. De ruimhartigere ontheffingen blijven tot nu toe achterwege.

De huidige aanpak van het beheer van vossen lijkt nauwelijks remmend te werken. De kolonisatie van heel Zeeland is bijna een feit en aantallen nemen zonder aanvullende mogelijkheden om vossen te beheren hard toe. Een nachtdier als de vos laat zich slecht overdag beheren. Om een Zeeuwse metafoor te gebruiken, vissen gaan we ook niet op drooggevallen schorren vangen!

De tellingen

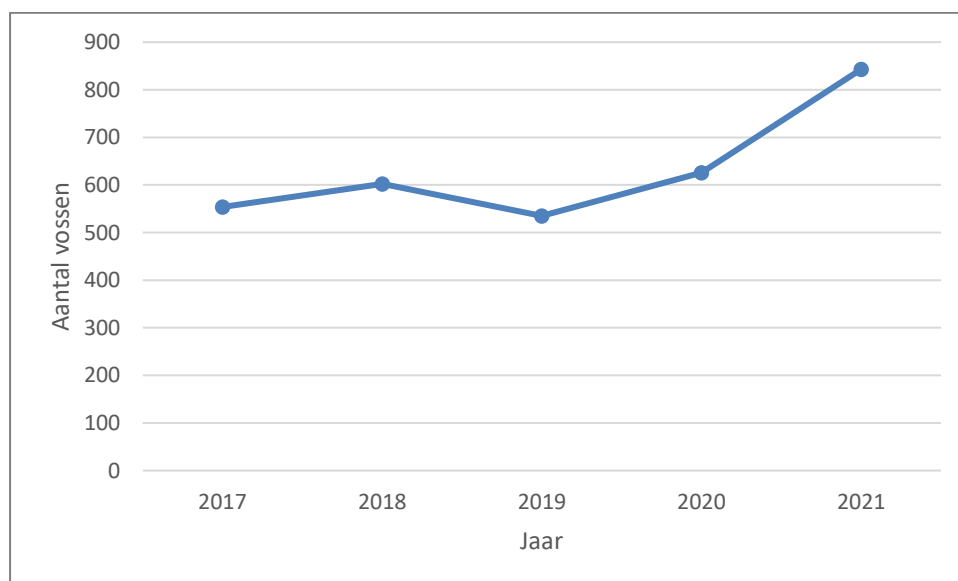
De tellingen laten zien dat aantallen vossen in Zeeland snel toenemen (figuur 2 & tabel 1). De meerjarige tellingen van vossen geven een beeld dat we waarschijnlijk aan het begin van een exponentiele populatie groeicurve zitten. Gangbare ecologische s-vormige groeimodellen maken duidelijk dat zonder aanvullende maatregelen, de effecten van vossen de komende jaren dus hard zullen toenemen en van invloed zullen zijn op de biodiversiteit in Zeeland.

Figuur 2: aantallen vossen geteld in de periode van 2011 – 2020⁹.

WBE	Periode									
	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
<i>Wolphaartsdijk</i>	-	-	1	1	0	8	0	2	1	3
<i>Reimerswaal</i>	-	-	8	23	10	11	5	8	6	9
<i>Schouwen</i>	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>De Gouwe</i>	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Kapelle</i>	-	-	2	0	0	0	0	2	1	4
<i>Zuid West Zuid-Beveland</i>	-	-	1	0	3	0	0	0	0	3
<i>Koewacht</i>	13	23	21	19	23	29	20	31	29	44
<i>Noord Beveland</i>	-	-	2	7	15	30	7	0	9	17
<i>Walcheren</i>	-	-	3	8	32	8	18	21	13	29
<i>De Poel</i>	-	-	3	0	0	2	0	1	5	7
<i>Heinkenszand</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Honte</i>	18	18	20	16	15	16	18	28	29	19
<i>Hontenisse</i>	14	20	22	15	20	26	34	25	31	65
<i>Tholen & St. Philipsland</i>	-	-	22	21	19	23	27	8	21	16
<i>Rodanborg</i>	18	19	16	18	20	23	34	29	33	49
<i>Axel</i>	16	21	19	14	23	23	31	30	39	45
<i>Midden Zeeuws-Vlaanderen</i>	17	16	17	16	22	14	20	15	12	23
<i>De Wielingen</i>	17	19	18	18	24	26	24	44	47	52
subtotaal	113	136	175	176	226	239	238	244	276	385

Tabel 1: Aantal getelde vossen in de periode 2011- 2020⁹.

Figuur 3: Afschot van vossen in de periode 2017- 2021⁹.

Afschotcijfers

Door de Faunabeheereenheid wordt per kalender jaar de gedode vossen vastgelegd. Naast de toegenomen aantallen getelde vossen zijn ook de afschotcijfers gestegen (figuur 3 & tabel 2). Dat deze niet één op één stijgen met de toegenomen tellingen komt waarschijnlijk omdat de vos een nachtactief dier is. Bejaging uitsluitend overdag geeft een grote beperking bij het beheer van vossen.

WBE	Periode					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Wolphaartsdijk e.o.</i>	2	18	16	3	26	29
<i>Reimerswaal</i>	52	52	41	31	29	36
<i>De Gouwe</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Kapelle</i>	0	0	4	2	11	18
<i>Zuid West Zuid-Beveland</i>	0	0	0	4	8	14
<i>Koewacht e.o.</i>	4	57	56	63	97	109
<i>Noord Beveland</i>	35	47	59	47	30	47
<i>Walcheren</i>	53	75	77	83	97	120
<i>De Poel Heinkenszand en omstreken</i>	0	6	1	5	28	32
<i>Honte</i>	9	28	35	5	11	15
<i>Hontenisse e.o.</i>	90	59	64	60	90	124
<i>Tholen en St. Philipsland</i>	49	35	40	15	9	31
<i>Rodanborg</i>	28	38	76	78	43	63
<i>Axel e.o.</i>	14	46	45	47	76	82
<i>Midden Zeeuws Vlaanderen</i>	21	60	34	46	34	45
<i>De Wielingen</i>	61	33	54	46	37	78
Totaal	418	554	602	535	626	843

Tabel 2: Afschot van vossen in de periode 2017-2021⁹.

Samenvatting en aanbeveling

Zoals zichtbaar in de telcijfers en de toegenomen aantallen geschoten vossen neemt de populatie snel toe. Dit geeft zeker de komende jaren bij ongewijzigd beheer invloed op de van oorsprong mooie en voor Zeeland zo kenmerkende kust-, akker- en weidevogelpopulaties. Het behouden van deze biodiversiteit in Zeeland vergt heldere keuzes en maatregelen.

Politiek gezien is in 2018 al gekozen voor een ruimhartiger beleid gericht op de bestrijding van vossen in Zeeland met Schouwen-Duiveland als vossen vrij eiland.

De enige duidelijke politieke keuze is echter het vossenvrij houden van Schouwen-Duiveland. Hoewel ook daaraan ambtelijk nog steeds geen invulling gegeven is, lijkt ruimhartiger inzetten van additionele mogelijkheden vast te lopen op juridische toetsingskaders. Het zou daarom beter zijn om voor heel Zeeland het zelfde beleid vast te stellen als op Schouwen-Duiveland. (Een beleid als bijvoorbeeld ook op de Nederlandse Waddeneilanden). De term "ruimhartiger beleid", geeft onvoldoende basis om daarop ontheffingen te kunnen verstrekken die juridisch houdbaar zijn. Beter zou het zijn als de politiek een besluit neemt om in het kader van biodiversiteit en de gewenste juridisch heldere keuzes in heel Zeeland beleid vast stelt, gericht op een minimale vossenstand. Dit rechtvaardigt om ruimhartiger beschikbare instrumenten te kunnen inzetten bij het beheren van de vossenpopulatie ten voordelen van biodiversiteit en meer kwetsbare soorten in Zeeland.

Literatuurlijst

- ¹Isaksson, Daniel, Johan Wallander, and Mikael Larsson. "Managing predation on ground-nesting birds: The effectiveness of nest exclosures." *Biological Conservation* 136, no. 1 (2007): 136-142.
- ²Teunissen, W. A., Hans Schekkerman, and Frank Willems. "Predatie bij weidevogels." Op zoek naar de mogelijke effecten van predatie op de weidevogelstand. SOVON-onderzoeksrapport 11 (2005): 74-85.
- ³Teunissen, Wolf, Hans Schekkerman, and Frank Willems. Predatie bij weidevogels; op zoek naar de mogelijke effecten van predatie op de weidevogelstand. Sovon-onderzoeksrapport No. 1292. Sovon, 2005.
- ⁴Knol, Wim. *Verwilderde huiskatten: effecten op de natuur in Nederland*. Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, 2015
- ⁵Ruytenburg, M.L. Predatie- en broedsuccesonderzoek van grutto en kievit in de ge Yerseke Moer en de Sint Laurens Weihoek. Van hall Iarenstein & het Zeeuwse landschap, 2016.
- ⁶Lilipaly S.J., Sluijter M., Arts F.A., Hoekstein M., van Straalen D. & Wolf P.A 2019. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2019. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2020-01. DMP, Vlissingen
- ⁷Kleyheeg E., Vogelzang T., van der Zee I. & van Beek M. 2020. Boerenlandvogelbalans 2020. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen / LandschappenNL, De Bilt.
- ⁸Saunders, Glen, Chris Lane, Stephen Harris and Christopher R. Dickman. *Foxes in Tasmania-A Report of an Incursion by an Invasive Species*. Invasive Animals Co-operative Research Centre, 2006.
- ⁹FRS, Faunabeheereenheid Zeeland

 nederlandse

Jagers vereniging

© Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging
Afdeling ecologie,

Met medewerking van:

Alle Zeeuwse WBE's en FBE Zeeland

Met dank aan de Zeeuwse vossencommissie
Coördinator,
Rapporteur,

